

РЕСУРСИ БІОГРАФІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

УДК 929:021 (477):016

*Олена Вікторівна ВОСКОВОЙНИКОВА-ГУЗЄВА,
провідний науковий співробітник
Інституту біографічних досліджень,
кандидат історичних наук (Київ)*

БІОБІБЛІОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПРОВІДНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ: АНАЛІЗ РЕСУРСІВ ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

Проаналізовано структуру та зміст біографічних ресурсів на сайтах національних і державних бібліотек України. Окреслено перспективи представлення біобібліографічних ресурсів та їх дослідження.

Ключові слова: біобібліографія, біографічні ресурси, бібліотека.

Structure and content of biographic resources on sites of national and state Ukrainian libraries are analyzed. Perspectives of bio-bibliographic resources presentation and research are determined.

Key words: bio-bibliography, biographic resources, library.

Проанализировано структуру и содержание биографических ресурсов на сайтах национальных и государственных библиотек Украины. Определены перспективы представления биобиблиографических ресурсов и их исследования.

Ключевые слова: биобиблиография, биографические ресурсы, библиотека.

Розглядаючи біобібліографічну діяльність як складову інформаційної діяльності, засновуємося на закріпленому Законом України «Про інформацію» [20] визначенні інформаційної діяльності як сукупності дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб

і держави. Основними видами інформаційної (а отже, і біобібліографічної) діяльності є одержання, використання, поширення та зберігання інформації (забезпечення належного стану інформації та її матеріальних носіїв), що, з огляду на предмет нашого дослідження, передбачає вироблення біобібліографічної продукції, скоординоване проведення відповідних біографічних досліджень, формування загальнодоступного національного біобібліографічного ресурсу тощо.

З іншого боку, біобібліографічна діяльність є складовою та результатом функціонування у суспільстві того типу гуманітарного знання, яке визначається як «біографістика» і «спирається на традицію подання в тексті життєвого шляху людини в конкретний історичний період» [1, с. 7]. Життєписи, що фіксують в історичній і культурній пам'яті народу діяльність видатних особистостей, існують в усіх культурах і закріплені не лише в письмовій, а й усній народній традиції та виявляються як на рівні «високої», так і «масової» культури тощо. Натомість біографістика, яку сьогодні розуміють як власне наукову (означену межами насамперед історичного дискурсу) реконструкцію індивідуального знання / досвіду (а отже, і біобібліографічна діяльність) має виразно європейські коріння та поєднує в собі ключові для європейської культури чинники – раціоналізм та індивідуалізм.

Повністю поділяючи думку В. І. Попика, про те що «повідною ідеєю новітньої вітчизняної біографістики, що відображає світоглядні парадигми сучасного українського суспільства, стало формування зусиллями багатьох дослідницьких колективів, окремих учених і аматорів – біографістів і краєзнавців якомога повніших національних ресурсів біобібліографічної інформації, які б у сукупності стали вдячною даниною пам'яті нинішніх поколінь своїм попередникам» [19, с. 35], підходимо до формулювання головної мети біобібліографічної діяльності (у межах окремої країни) – консолідоване формування сукупного національного біобібліографічного ресурсу.

Як зазначають дослідники (на підгрудні аналізу вагомої джерельної бази), з року в рік «сучасна біографістика збагачується величезною кількістю друкованої продукції біографічного спрямування, присвяченої відомим діячам минулого країни та її сучасності: тематичними й регіональними

біографічними словниками та довідниками, покажчиками, монографічними дослідженнями, збірниками статей та нарисів, підручниками, матеріалами конференцій, краєзнавчими публікаціями, презентаційними виданнями» [2, с. 18]. Відтак, практично всі національні, державні та обласні наукові бібліотеки (універсальні та спеціальні) мають багаторічний досвід розробки випусків серій біобібліографічних посібників. До прикладу: видання «Бібліографія вчених НАН України» (НАН України, окремі випуски готуються безпосередньо або за участі фахівців НБУВ); «Відомі діячі української книги», «Повернуті імена» (Національна парламентська бібліотека України); серії «Академіки Української академії наук», «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії» (Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Української академії аграрних наук); серія «Медична біографістика» (Національна наукова медична бібліотека України); «Українська журналістика в іменах» (Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника) та багато інших.

Останніми роками традиційний друкований біобібліографічний ресурс органічно доповнюється електронним. У публікації В. І. Попика [18], присвяченій аналізу досвіду формування вітчизняних електронних ресурсів, зокрема зазначається, що упродовж останніх років значного поширення набуло формування вітчизняних, порівняно невеликих за обсягом тематичних історико-біографічних і біобібліографічних ресурсів освітнього, пізнавального, культурно-інформаційного характеру, представлених на веб-сайтах бібліотек, музеїв, архівів, інформаційних агенцій, творчих і громадських організацій, різних недержавних структур тощо. І якщо на початковому етапі вони здебільшого формувалися й оновлювалися переважно до ювілеїв визначних діячів вітчизняної культури та пам'ятних дат, то нині даний напрям діяльності набуває все більше систематичного характеру, сприяє нагромадженню доступної за своїм змістом широкому колу читачів важливої соціокультурної персоніфікованої інформації. У матеріалі ґрунтовно проаналізовано стан представлення біографічної та персонологічної інформації на веб-сторінках академій наук, інституцій, вищих навчальних закладів, державних і громадських установ і організацій, творчих спілок.

У вищезазначеному контексті в публікації В. І. Попика звертається увага на оригінальні змістовні матеріали біографічного характеру та біобібліографії, присвячені відомим землякам, що систематично оприлюднюються, зокрема, на веб-сайтах Вінницької обласної наукової бібліотеки ім. К. А. Тимірязєва, Волинської ОУНБ ім. Олени Пчілки, Донецької ОУНБ ім. Н. К. Крупської, Закарпатської ОУНБ, Миколаївської ОУНБ ім. О. Гмирьова та Херсонської ОУНБ ім. Олеся Гончара [18, с. 26]. Ми натомість прагнемо у межах даної публікації розширити коло аналізованих бібліотечно-інформаційних установ, віддавши на даному етапі перевагу національним і державним бібліотекам України. Також огляд ресурсів біобібліографічного спрямування відкритого доступу на сайтах провідних бібліотек України певною мірою доповнює здійснений Н. П. Марченко у 2008 р. аналіз персоніологічної інформації на сайтах дитячих бібліотек [14] і має на меті започаткування комплексного розгляду розмаїття біобібліографічної інформації вітчизняних бібліотечно-інформаційних установ, представленої в електронному вигляді.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського представляє на власному порталі (далі – НБУВ; <http://www.nbuv.gov.ua>) окремий проект «Наукові біографії вчених України» [16]. Оскільки від початку він розглядався як частина загальнодержавного порталу наукової періодики (з 2007 р.) та розвивався у єдності з іншими складовими порталами – «Наукові установи України» та «Наукова періодика України» – спільне призначення даних ресурсів – сприяти встановленню семантичних зв'язків між суб'єктами та об'єктами документальних наукових комунікацій і загалом реалізація проекту сприяє зміцненню інформаційної бази для підтримки інноваційної діяльності та супроводження процесу суспільних реформ у державі, включенню національних інформаційних ресурсів у міжнародну систему наукових електронних комунікацій, формуванню позитивного іміджу української науки [8]. На сьогодні ресурс «Наукові біографії вчених України», на нашу думку, набуває самостійного значення з погляду актуалізації біографічного знання у суспільстві. Під цим само кутом зору він аналізувався (станом

на 2009 р.) також В. І. Попиком як «змістовний інформаційний ресурс, що містить наукові біографії провідних вчених, діячів науки і техніки України, заснований на поєднанні розгорнутої біографічної інформації з різних друківаних джерел із виходом на постійно оновлювані матеріали електронної бібліографії та електронні версії вибраних наукових публікацій учених» [18, с. 31]. На думку керівника Інституту біографічних досліджень НБУВ, саме цей ресурс значною мірою «перекрив» усі недоліки офіційних сайтів державних академій та оприлюднив концентровану, достовірну та достатню за обсягом інформацію про найвизначніших представників наукової еліти України. І саме цей ресурс повинен слугувати практичною моделлю для формування інтегрованої у межах України мережі ширших БД, які у концентрованому вигляді охопили б усіх відомих учених наукових установ і освітніх закладів.

Станом на березень 2012 р. інформаційний ресурс «Наукові біографії вчених України» містить майже 1300 персональні матеріали, структуровані наступним чином: портрет, дефініція, розгорнута біографічна довідка, взаємопов'язані посилання із сайтами наукових установ, вищих закладів, де працює або працював науковець, часописами, де він є членом редакційної колегії. Також до бібліографічних довідок науковців-сучасників додано бібліографію публікацій за даними Українського реферативного журналу «Джерело». Окремі персональні сторінки мають більше розгорнуту структуру. Так, сторінка, присвячена видатному природознавцю, мислителю та громадському діячеві, першому президентові Української Академії наук В. І. Вернадському містить розділи «Біографія», «Читання», «Бібліографія публікацій», «Вибрані публікації», «Фотогалерея», «Скульптури» (<http://nbuv.gov.ua/nsu/vernadsky/>), а також посилання на зібрання інтернет-ресурсів, зокрема «Електронний Архів В. І. Вернадського». Розділ «Бібліографія публікацій» презентує повнотекстову електронну версію бібліографічного покажчика «В. І. Вернадський. Вчений. Мислитель. Громадянин. Праці вченого та література про нього з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» (<http://nbuv.gov.ua/nsu/vernadsky/biblio.html>). Так само,

сторінка, присвячена видатному ученому у галузі зварювання, металургії та технології металів, дійсному президентові НАН України Б. Є. Патонові (<http://nbuv.gov.ua/people/paton.html>), окрім розгорнутої біографічної довідки та бібліографії публікацій ученого за даними Українського реферативного журналу «Джерело», містить електронну версію персонального біографічного покажчика (<http://nbuv.gov.ua/institutions/nas/paton.pdf>) і тексти вибраних публікацій Б. Є. Патона.

Національна парламентська бібліотека України (далі — НПБ України; <http://www.nplu.org>) презентує проект електронної бібліотеки «Культура України» [13], до якого залучені також Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Луганська, Хмельницька та Чернігівська обласні універсальні наукові бібліотеки, Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка, Національна бібліотека України для дітей, Національна парламентська бібліотека України та ціла низка культурних закладів, серед яких Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України, Національний культурний центр України в Москві. Проект ініційовано з метою інтеграції культури народів України в європейський і світовий інформаційний простір, зміцнення культурних зв'язків і формування позитивного іміджу України у світі, забезпечення рівної можливості безкоштовного доступу користувачів до надбань української культури та мистецтва за допомогою інтернет-мережі, надання користувачам якісно нових можливостей роботи з інтегрованим інформаційним ресурсом бібліотек, музеїв та інших закладів культури в єдиній точці доступу тощо. Ресурси проекту розміщені на окремому сайті (elib.nplu.org). Безсумнівною естетичною перевагою проекту є дотримання стильової єдності розділів, які художньо оформлені для візуально зручного сприйняття інформації. Сайт наповнений мультимедійними елементами, які не заважають швидкості доступу до ресурсів, навігація ресурсами проекту є доволі простою та зручною. Дещо більше про концептуальні та організаційні засади даного проекту можна дізнатися як безпосередньо на сайті, так і з публікацій, зокрема, А. Микитенко

[15] та опублікованого тексту «Концепції електронної бібліотеки «Культура України» [11]. Наразі нас зацікавила персоналістична інформація (у вигляді електронних версій монографічних видань), представлена у межах даного проекту.

На середину березня 2012 р. ЕБ «Культура України» містила понад 1000 оцифрованих документів (монографій, нарисів, періодичних видань), а її фонд складався з чотирьох колекцій — «Теорія культури. Культурологія. Історія культури», «Мистецтво», «Етнографія» та «Заклади культури». Колекція ЕБ «Теорія культури. Культурологія. Історія культури» містить підрозділ «Персоналії», що наразі становить собою низку видань, присвячених таким відомим українцям, як Тарас Шевченко, Михайло Грушевський, Теофан Прокопович і Сергій Маслов.

Розділ сайту НПБ України «Бібліотечному фахівцю» (бібліографи презентують — біобібліографічні посібники) (<http://profy.nplu.org/articles.php?lng=uk&pg=2249>) представляє цілу низку електронних версій біобібліографічних (персональних) посібників, що розкривають творчий доробок визначних діячів науки, літератури і мистецтва, які зробили вагомий внесок у розвиток вітчизняної культури. Зокрема, видання з серії «Шістдесятництво: профілі на тлі покоління», присвячені постатям Григора Тютюнника (<http://profy.nplu.org/file/b-tiutiunyk.pdf>), Василя Симоненка (<http://profy.nplu.org/file/b-symonenko.pdf>), Михайлини Коцюбинської (<http://profy.nplu.org/file/b-m-kotsiubynska.doc>); обидва випуски біобібліографічного довідника «Українські бібліографи. Біографічні відомості. Професійна діяльність. Бібліографія» (К., 2008, 2010), науково-допоміжні бібліографічні покажчики «Видання Миколи Гоголя в Україні (1831–1923)» (<http://profy.nplu.org/file/b-hohol-pub.pdf>), «Видання Тараса Шевченка в Україні (1840–1923)» (<http://profy.nplu.org/file/b-shevchenko-pub.doc>) та інші.

Національна наукова медична бібліотека України (далі — ННМБ України; <http://www.library.gov.ua>) є науково-інформаційним центром для вчених, практичних лікарів, студентів, фахівців інших галузей науки та промисловості, котрі працюють на розвиток охорони здоров'я населення України, і має величезний досвід створення якісної біобібліографічної продукції. На сайті представлені електронні версії

власних видань ННМБ України¹, зокрема, біобібліографічні покажчики «Караваєв Володимир Опанасович : До 200-річчя від дня народження», серія «Товариство київських лікарів в особах» (<http://www.library.gov.ua/html/Karavaev/1.html>) та «Анатолій Миколайвич Зелінський» (<http://library.gov.ua/html/zel/1.html/>).

Водночас, «Покажчик праць співробітників Національної наукової медичної бібліотеки України. Література про ННМБУ» (К., 2010) за період квітень 2000 р. — березень 2010 р., виданий до 80-річчя бібліотеки, містить щонайменше з десяток відповідних біобібліографічних праць, зокрема це: покажчики серії «Славні імена української медичної книги: медичні бібліотеки України в особах, документах, бібліографії» (присвячені В. Д. Братусю, Ю. Г. Віленському, Б. П. Криштопі, Г. П. Матвеевій, Р. І. Павленко та ін.), а також біобібліографічні покажчики «Буяльський Ілля Васильович (1789–1866 рр.)» (К., 2004), «Микола Михайлович Амосов. Легенда світової науки» (К., 2009), «Пиріг Любомир Антонович» (К., 2001). Представлення такого ресурсу, так само як і випусків біографічних словників «Медицина в Україні» серії «Медична біографістика», в електронній формі в режимі відкритого доступу у повній мірі сприятиме створенню загального національного біобібліографічного інформаційного простору.

Дещо схожа ситуація з представленням електронних версій власних біобібліографічних видань склалася на сьогодні й на сайті Одеської національної ордена Дружби народів наукової бібліотеки імені М. Горького (далі — ОННБ; (<http://www.odnb.odessa.ua/>), де у відкритому доступі у власній електронній бібліотеці установа представляє лише окремі випуски серій біобібліографічних покажчиків «Вчені Одеси» (заснована 1957 р.), «Письменники Одеси» (заснована 1980 р.) та інші видання.

Проте, як було зазначено у доповіді директора ОННБ О. Ф. Ботушанської, присвяченій 180-річчю з дня заснування бібліотеки: «бібліографічна та видавнича діяльність ОННБ ім. М. Горького поставила її в ряд провідних центрів країни.

---

¹ Особливості організації сайту не дали можливості авторові статті побачити ці документи у розділі «Фонд електронних документів», відомості про ці видання було знайдено у «Новинах».

Випущено понад півтори тисячі різноманітних посібників, об'єднаних у фундаментальні науково-допоміжні серії, накладом понад півмільйона примірників. Особливе значення поміж них мають серії «Вчені Одеси» (44 випуски), «Вчені вузів Одеси» (8 випусків), «Літературна Одеса» (13 випусків), «Письменники Одеси» (29 випусків) [3, с. 11]. Також важливим доробком стали персоніфіковані бібліографічні покажчики, що виконують функцію захисту та популяризації культурного спадку України — «Т. Г. Шевченко в одеській пресі» (1844–2005 рр.; 5 випусків, 3357 джерел), «Іван Франко в Одесі». «Леся Українка в Одесі», «М. Л. Кропивницький в Одесі», «І. К. Тобілевич (Карпенко-Карий) в Одесі», «Галина Комарівна (Галина Михайлівна Комарова)» тощо. Отже, ресурс для електронного представлення майже невичерпний і, сподіваємося, він розширяться.

Інша картина спостерігається на сайті Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника (далі — ЛННБ ім. В. Стефаника; <http://www.lsl.lviv.ua>), де ми поки що не знаходимо електронних ресурсів зазначеної проблематики. За багато років наукової діяльності ЛННБ ім. В. Стефаника утвердила себе як одна з провідних вітчизняних установ у галузі досліджень із книгознавства, бібліотекознавства та історії книги та періодики XVIII – поч. XX ст., щорічно видає монографії, укладає багатотомні науково-довідкові видання, численні біобібліографічні покажчики тощо. Але у фонді повнотекстових матеріалів біобібліографічна продукція бібліотеки на сьогодні не представлена, хоча аналіз щорічного анотованого покажчика видань ЛННБ ім. В. Стефаника (можна ознайомитися на сайті у розділі «Діяльність. Наші видання» за 1995–2011 рр.) свідчить про активну біобібліографічну діяльність однієї з провідних бібліотек країни. Зокрема, останніми роками побачили світ такі покажчики як «Богдан Жеплинський» (Л., 2011), «Володимир Качкан — письменник, вчений, педагог, громадсько-культурний діяч» (Л., 2010), «Михайло Андрійович Голубець» (Л., 2010), «Луїза Іванівна Ільницька» (Л., 2009), «Лариса Крушельницька» (Л., 2008) та ін. Також сказане стосується випусків продовжуваної серії багатотомного біографічного словника «Українська журналістика в іменах», що готується ЛННБ ім. В. Стефаника та

Науково-дослідним інститутом пресознавства, та який містить біобібліографічні статті, що висвітлюють хроніку життя та діяльності редакторів, журналістів, публіцистів, видавців — відомих свого часу діячів.

Подібна ситуація щодо біобібліографічної інформації склалася також на сайті Національної історичної бібліотеки України (далі — НІБ України, <http://www.dibu.kiev.ua/>), провідного бібліотечно-інформаційного закладу країни з історико-краєзнавчої діяльності. Упродовж майже сорока років НІБ України готує і видає поточні та ретроспективні науково-допоміжні бібліографічні покажчики з історії України, регіональної історії, історії української діаспори, збереження національної культури в умовах глобалізації. І, як зафіксовано у Концепції розвитку НІБ України до 2015 р. [12], установа має масштабні плани щодо оцифрування власних документних ресурсів у межах акції «Збережемо українську історію в українській книзі», проекту «Створення електронної бібліотеки унікальних українських раритетів із фонду НІБ України» тощо.

Національна бібліотека України для дітей (далі — НБУ для дітей; <http://www.chl.kiev.ua>) на власному сайті презентує рекомендаційні покажчики літератури, бесіди про книги, інформаційні списки літератури для організаторів дитячого читання (шлях пошуку: електронні ресурси — видання бібліотеки — видання для організаторів дитячого читання). У цьому колі цікавими для дослідника-біографіста видаються електронні версії видань серії «Дитячі письменники України», зокрема, біобібліографічні нариси, присвячені Всеволоду Нестайку (К., 2011; <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=5916>) та Володимирові Рутківському (К., 2009; <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=5520>). Структурована персоналічна інформація міститься також в електронному ресурсі «Золота колекція літератури для дітей» (<http://www.chl.kiev.ua/Default.aspx?id=1866>), де представлено понад 30-ти персональних сторінок відомих письменників, матеріали про яких розміщено за розділами («Біографічна довідка», «Основні твори», «Книги та статті про письменника», «Ілюстратори», «Портрети»). Варто відзначити у даному контексті інформаційні бібліографічні списки, що готуються фахівцями НБУ

для дітей до визначних дат із дня народження видатних українських та світових митців (письменників, казкарів, композиторів тощо), зокрема, М. Ломоносова, Д. Бортнянського, К. Білокур, Ф. Шіллера, Н. Забіли, М. Носова, Ш. Перро.

Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ України; <http://www.library.edu-ua.net>) презентує інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу» [5], започаткований 2008 р. у межах НДР «Теоретичні засади формування всеукраїнського інформаційного ресурсу з питань психолого-педагогічної науки і освіти на базі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського» (2006–2010 рр.). Метою ресурсу є популяризація найкращих здобутків вітчизняної та зарубіжної педагогічної та психологічної науки й освіти шляхом консолідації інформації про визначних осіб, як вітчизняних, так і зарубіжних, висвітлення їх життя, діяльності, творчої спадщини та втілення ідей у практику. Даний ресурс сприяє розкриттю фондів ДНПБ України, вихованню патріотизму у молодого покоління, інформаційному забезпеченню науково-просвітницьких програм, проведенню громадсько-виховних заходів тощо. Формування вищезазначеного ресурсу дало змогу в кінцевому результаті мати багатогранний інформаційно-бібліографічний ресурс в електронній формі, що складається з довідкових, біобібліографічних та інших документів, які сприятимуть глибокому розкриттю тієї чи іншої особистості, її внеску у розвиток науки та практики. У структурі ресурсу – біографія діяча, бібліографія його праць і матеріалів про нього, окремі повнотекстові твори та інші додаткові матеріали, зокрема, фотогалерея, присвячена педагогу, а також матеріали, що розкривають діяльність установи, що носить його ім'я. До структури ресурсу включено інформацію про нагороди, премії, пам'ятники, наукові читання, пов'язані з ім'ям видатної особи. На сьогодні підготовлено майже 30 персоналій, зокрема Х. Д. Алчевської, Б. Д. Грінченка, М. П. Драгоманова, А. С. Макаренка, Олени Пчілки, С. Ф. Русової, К. Д. Ушинського та інших видатних педагогів і просвітянців. Учасниками проекту були крім фахівців ДНПБ України, бібліотеки освітянської мережі МОН України та НАПН України, регіональні науково-педагогічні

бібліотеки, бібліотеки вищих навчальних закладів різних видів. У формуванні ресурсу можуть брати участь бібліотеки інших систем і відомств, що носять ім'я відомих педагогів і просвітянників. Проте, як зазначають розробники проекту, поки що головною рушійною силою залишаються співробітники ДНПБ України. Про теоретичні засади, зв'язок із загальнонаціональною та галузевою біобібліографічною діяльністю і хід реалізації даного проекту можна дізнатися з публікації А. М. Доркена, де представлено також і динаміку використання даного ресурсу [9]. Як засвідчує авторка, широке коло користувачів як ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, так і з віддалених куточків України та світу отримують інформацію про видатних педагогів, чим поглиблюють свої інформаційні запити, підвищують якість своїх досліджень із питань історії педагогічної науки, освіти, бібліотекознавства та суміжних галузей знань. Так, у 2009 р. на сторінку електронного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» звернулося 4335 віртуальних користувачів, а вже у наступному – 6638 відвідувачів. Найвідвідуваніші віртуальними користувачами сторінки, присвячені О. М. Астрябу, Б. Д. Грінченку, Г. С. Костюку, В. О. Сухомлинському – на кожну персоналію у 2010 р. припадає понад 20 відвідувань на місяць [9, с. 18].

Цікавим є також інший проект ДНПБ України – «Педагого-новатори в Україні» [17] (започаткований у межах НДР «Науково-методичні та організаційні засади інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України» (2009–2011 рр.), відповідно до завдань якого широкому загалові представлено ресурс щодо таких особистостей як В. Ф. Шаталов, М. М. Палтишев, М. П. Гузик, Л. Б. Донська (www.library.edu-ua.net/scietific_information_work/teachers_innov/). Структура цього персонального ресурсу дещо відмінна від попереднього проекту, бо крім розділів (коротка біографічна довідка, бібліографія про життя і творчість, бібліографія творів), представлено особливості школи та експериментальних класів; результати впровадження інновацій; наукові технології, методи, системи та інновації.

Окрім названого, спеціальний розділ сайту ДНПБ України (науково-інформаційна діяльність – персональна бібліографічна продукція, <http://www.library.edu-ua.net/id/357/>)

представляє електронні версії видань таких серій, як «Видатні педагоги світу», «Академіки АПН України», «Ювелєри АПН України» та окремі біобібліографічні покажчики.

Дуже інформативний, орієнтований на освітню та дозвіллеву діяльність молоді сайт має Державна бібліотека України для юнацтва (<http://www.4uth.gov.ua/>). Культурно-просвітне та пізнавальне значення має, зокрема, його розділ «Для тих, хто хоче знати», сформований за галузями знань (фізика, математика, біологія, історія України, космонавтика тощо), кожен із підрозділів якого містить рубрику «Відомі ...». Так, у рубриці «Відомі українські історики» [7] представлено біографічні довідки щодо славетних українських істориків як минулого (М. О. Максимовича, М. І. Костомарова, В. Б. Антоновича, Д. І. Багалія, Д. І. Яворницького, М. С. Грушевського, І. П. Крип'якевича), так і наших сучасників (В. В. Грабовецького, П. П. Толочка, В. А. Смолія, В. М. Литвина). Довідки містять посилання на використані електронні ресурси. Так само організовано рубрики «Відомі біологи», «Відомі математики» [6] та ін. Більшість із персональних довідок пов'язані з відповідними загальнодоступними ресурсами, зокрема Вікіпедії, або іншими персоніфікованими ресурсами щодо даної особи (персональними сайтами, сайтами установ тощо). Доповнює можливості користувачів щодо пошуку інформації про відомих особистостей безпосередній вихід із головної сторінки сайту бібліотеки на сайт Біографічного банку даних «Личности» (<http://www.person.com.ua>).

Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека України імені В. Г. Заболотного (<http://www.dnabb.org/>) на власному сайті надає доступ до двох типів електронних біобібліографічних ресурсів: персоналізованого біографічного ресурсу, представленого оцифрованими копіями видань бібліотеки, зокрема бібліографічними покажчиками серії «Видатні зодчі України» (розділ сайту «Наші видання»), та окремого розділу сайту, присвяченого видатним іменам у галузі будівництва та архітектури. Ресурс «Видатні особистості в будівництві та архітектурі» [4] має «класичну» будову – окрема сторінка містить персональну інформацію (портрет, дефініція, біографічна довідка). Найпопулярніші серед цих

біографічних сторінок (за статистикою відвідування) – присвячені В. В. Городецькому та Й. Ю. Каракісу.

Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка (<http://korolenko.kharkov.com>) має значний досвід підготовки краєзнавчих і літературознавчих бібліографічних покажчиків. Окремий розділ сайту «Видання бібліотеки за 2010–1998 рр.», окрім інших видань установи презентує описи видань бібліографічних покажчиків визначеного періоду (http://korolenko.kharkov.com/vydav/vydav_1.html#bp), серед яких певна кількість має електронні версії. Зокрема, представлено біобібліографічні покажчики «Іван Юхимович Саратов» (Х., 2010), «Михайло Красиков – вчений, краєзнавець, поет» (Х., 2008), «Софія Михайлівна Шоломова» (Х., 2010). «Юрій Козін» (Х., 2010), ціла серія бібліографічних покажчиків, присвячених українським письменникам, зокрема, Валеріану Підмогільному, Володимирі Свідзінському, Миколі Хвильовому, Олексі Слісаренку, Юрію Вухналю тощо.

Окрім спеціалізованих біобібліографічних ресурсів, персоніфіковані розвідки, теоретико-методологічні, організаційні, науково-практичні питання сучасної біографістики висвітлюються на сторінках таких спеціалізованих видань як збірник наукових праць «Українська біографістика» [21] (заснований 1996 р., НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Інститут біографічних досліджень; електронні версії випусків 1–8 представлено на порталі НБУВ, зокрема, у складі ресурсу «Наукова періодика України») та електронного наукового фахового видання міжвідомчого тематичного збірника «Історія науки і біографістика» [10] (заснований 2006 р., НААН України, Державна сільськогосподарська бібліотека України; 22 випуски хронологічним охопленням 2006–2012 рр. представлено також у складі ресурсу «Наукова періодика України»).

Отже, підсумовуючи вищевикладений матеріал, засвідчимо, що провідними бібліотеками України накопичено вагомий досвід вироблення біобібліографічної продукції та простежується тенденція представлення її в електронній формі як у вигляді окремих проєктів біографічного спрямування (аналізовані ресурси НБУВ, ДНПБ України, ДБУ для юнацтва), подання окремих видань (бібліографічних та біобібліо-

графічних показчиків) в електронному вигляді, так і певних частин проектів або інформаційно-аналітичної продукції. З погляду масштабності та структурованості матеріалів, безсумнівно, лідерами можна визначити ресурси «Наукові біографії вчених України» (НБУВ) та «Видатні педагоги України та світу» (ДНПБ України). Виконанню просвітницької та пізнавальної функцій сприяють біографічні ресурси ДБУ для юнацтва та Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки України. Також сподіваємось, що електронні версії серій біобібліографічних показчиків найближчим часом у повній мірі будуть доступні користувачам на сайтах усіх провідних бібліотек країни, та з'являтимуться нові, оригінальні та змістовні проекти.

Зважаючи на завдання консолідованого формування сукупного національного біобібліографічного ресурсу та загальної стратегії розвитку бібліотек, спрямованої на ефективне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій і збагачення комплексу ресурсів відкритого доступу, бажано, щоб така діяльність набувала системнішого та більше скоординованого характеру. У подальшому плануємо проаналізувати представлення біобібліографічної інформації та продукції на сайтах обласних наукових бібліотек і провідних університетських бібліотек України.

1. *Біографістика* [Текст] // Енцикл. суч. України. – К., 2004. – Т. 3. – С. 7.
2. *Біографічні дослідження в Україні (середина XIX–XX ст.)* [Текст] // Книжкові джерела укр. біографістики у фондах Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : матеріали до бібліографії (середина XIX–XX ст.) / НАН України, НБУВ, Ін-т біографічних досліджень ; авт.-уклад. Т. В. Куриленко, Н. І. Любовець, О. М. Яценко ; голова редкол. О. С. Онищенко. – К., 2004. – С. 9–19. – (Джерела укр. біографістики ; вип. 1).
3. *Ботушанська, О. Ф.* ОДНБ імені М. Горького: хронологія розвитку та участі у процесі державотворення незалежної України / О. Ф. Ботушанська // Наукова бібліотека: стратегія інноваційного розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 24–25 верес. 2009 р.). – О., 2010. – С. 4–17.
4. *Видатні особистості в будівництві та архітектурі* [Електронний ресурс] // Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека. – Режим доступу : <http://www.dnabb.org/modules.php?name=Pages&go=showcat&cid=33>. – Назва з екрану.

5. *Видатні педагоги України та світу* [Електронний ресурс] // Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського. – Режим доступу : http://www.library.edu-ua.net/scientific_information_work/suhomlynskiy/. – Назва з екрану.
6. *Відомі математики* [Електронний ресурс] // Державна бібліотека України для юнацтва. – Режим доступу : http://www.4uth.gov.ua/education/mathematics/knoun_mathematicians.htm. – Назва з екрану.
7. *Відомі українські історики* [Електронний ресурс] // Державна бібліотека України для юнацтва. – Режим доступу : http://www.4uth.gov.ua/education/history/known_historians.htm. – Назва з екрану.
8. *Воскобойнікова-Гузева, О. В.* Академічні видання України в Інтернет-просторі: реалії і перспективи [Текст] / О. В. Воскобойнікова-Гузева // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2010. – Вип. 27. – С. 14–21.
9. *Доркєну, А. М.* Реалізація проекту «Видатні педагоги України та світу» в концепції розвитку суспільства знань [Текст] / А. М. Доркєну // Вісн. Кн. палати. – 2011. – № 6. – С. 14–19.
10. *Історія науки і біографістика: міжвідомчий тематичний зб.* [Електронний ресурс] // Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua/e-journals/INB/Title/index.html>. – Назва з екрану.
11. *Концепція електронної бібліотеки «Культура України»* [Текст] // Бібл. планета. – 2011. – № 1. – С. 32–34.
12. *Концепція розвитку Державного закладу «Національна історична бібліотека України» на період до 2015 р.* [Електронний ресурс] // Національна історична бібліотека України. – Режим доступу : http://www.dibu.kiev.ua/flash-point/%22/flash-point/files/pages/files/996_kontseptrozvitkunibu.pdf/%22. – Назва з екрану.
13. *Культура України : електронна бібліотека* [Електронний ресурс] // Нац. парламент. б-ка України. – Режим доступу : <http://elib.nplu.org/>. – Назва з екрану.
14. *Марченко, Н. П.* Персоналії на сайтах дитячих бібліотек [Текст] / Н. П. Марченко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2009. – Вип. 24. – С. 307–334.
15. *Микитенко, А.* Електронна бібліотека «Культура України» [Текст] / А. Микитенко // Бібл. планета. – 2011. – № 1. – С. 5–6.
16. *Наукові біографії вчених України* [Електронний ресурс] // Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua/people/persons.html>. – Назва з екрану.
17. *Педагоги-новатори України* [Електронний ресурс] // Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського. – Режим доступу : http://www.library.edu-ua.net/scientific_information_work/teachers_innov/. – Назва з екрану.
18. *Попик, В. І.* Досвід формування вітчизняних електронних ресурсів біографічної інформації [Текст] / В. І. Попик // Укр. біографістика : зб. наук. праць. – К., 2010. – Вип. 7. – С. 13–44.
19. *Попик, В. І.* Світоглядні засади розвитку української біографістики та формування національних ресурсів біографічної інформації XXI століття [Текст] / В. І. Попик // Укр. біографістика : зб. наук. праць. – К., 2008. – Вип. 4. – С. 8–40.

20. *Про інформацію* : Закон України прийнятий 2 жовт. 1992 р. № 2657-ХП [Текст] // Законодавчі та нормативні документи України у сфері інформації, видавничої та бібліотечної справи : темат. добірка : у 2 ч. – К., 2002. – Ч. 1. – С. 5–14.
21. *Українська біографістика* : зб. наук. праць [Електронний ресурс] // Наук. періодика України / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ub/index.html. – Назва з екрану.

Воскобойнікова-Гузєва О. В. Біобібліографічна діяльність в стратегії розвитку провідних бібліотек України: аналіз ресурсів відкритого доступу.

Ключові слова: біобібліографія, біографічні ресурси, бібліотека.

Розглянуто біобібліографічну діяльність як складову інформаційної діяльності провідних бібліотек України, що передбачає вироблення біобібліографічної продукції, скоординоване проведення відповідних біографічних досліджень, формування загальнодоступного національного біобібліографічного ресурсу тощо. Розпочато комплексний розгляд розмаїття біобібліографічної інформації вітчизняних бібліотечно-інформаційних установ, представленої в електронному вигляді у відкритому доступі. Засвідчено, що національними та державними бібліотеками України накопичено вагомий досвід вироблення біобібліографічної продукції та простежується тенденція представлення її в електронній формі як у вигляді окремих спеціалізованих проєктів біографічного спрямування, подання окремих видань (бібліографічних та біобібліографічних покажчиків) в електронному вигляді, так і певних частин проєктів або інформаційно-аналітичної продукції. Наголошено, що виходячи із завдання консолідованого формування сукупного національного біобібліографічного ресурсу та загальної стратегії розвитку бібліотек, спрямованої на ефективне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій і збагачення комплексу мережєвих ресурсів відкритого доступу, бажано, щоб така діяльність набувала більш системного та скоординованого характеру.

Voskoboinikova-Huzeva O. V. Bio-bibliographic activity in the strategy of leading Ukrainian libraries development: analysis of publicly available resources.

Key words: bio-bibliography, biographic resources, library.

Bio-bibliographic activity is discovered as a component of information activity of leading Ukrainian libraries, which foresees bio-bibliographic output manufacturing, coordinated carrying out of appropriate biographic researches, formation of national public bio-bibliographic resource etc. A complex examination of bio-bibliographic information variety of domestic library and information institutions, represented in publicly available electronic form, is started. It is witnessed that in Ukraine national and state libraries accumulated a significant experience of bio-bibliographic output manufacturing and there is a tendency of its representation in electronic form both as separate specialized biography-oriented projects, presentation

of separate publications (bibliographic and bio-bibliographic guides) in electronic form and as particular project parts or information analysis output. It is emphasized that proceeding from the task of consolidated formation of cumulative national bio-bibliographic resource and of general strategy of libraries development, directed to efficient introduction of information and communication technologies and to enrichment of publicly available network resources complex, this activity should better become more systematic and coordinated.

Воскобойникова-Гузева Е. В. Биобиблиографическая деятельность в стратегии развития ведущих библиотек Украины: анализ ресурсов открытого доступа.

Ключевые слова: биобиблиография, биографические ресурсы, библиотека.

Рассмотрено биобиблиографическую деятельность как составляющую информационной деятельности ведущих библиотек Украины, которая предполагает создание биобиблиографической продукции, скоординированное проведение соответствующих биографических исследований, формирование общедоступного национального биобиблиографического ресурса. Проведен комплексный анализ разнообразия биобиблиографической информации отечественных библиотечно-информационных учреждений, представленного в электронном виде в открытом доступе. Засвидетельствовано, что национальными и государственными библиотеками Украины накоплен весомый опыт создания биобиблиографической продукции и прослеживается тенденция представления ее в электронной форме как в виде отдельных специализированных проектов биографической направленности, представления отдельных изданий (библиографических и биобиблиографических указателей) в электронном виде, так и отдельных частей проектов или информационно-аналитической продукции. Подчеркивается, что исходя из задачи консолидированного формирования совокупного национального биобиблиографического ресурса и общей стратегии развития библиотек, направленной на эффективное внедрение информационно-коммуникативных технологий и обогащение комплекса сетевых ресурсов открытого доступа, желательно, чтобы такая деятельность приобретала более системный и скоординированный характер.